

YEGAH MUSICOLOGY JOURNAL

<https://dergipark.org.tr/en/pub/ymd>

e-ISSN: 2792-0178

Makalenin Türü / Article Type : Research Article / Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi / Date Received : 30.10.2025
Kabul Tarihi / Date Accepted : 05.12.2025
Yayın Tarihi / Date Published : 31.12.2025
DOI : <https://doi.org/10.51576/ymd.1813849>
e-ISSN : 2792-0178

İntihal/Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism.

BULGARİSTAN MÜZİĞİ VE BULGARİSTAN TÜRKÜLERİNİN MAKAM VE USÛL YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

ÇETİK, Özcan¹

ÖZ

Bugün balkanlar olarak bilinen bölgenin içerisinde o kadar çok millet bulunmaktadır ki bu durum beraberinde muhtelif kültürel farklılığın oluşmasına olanak sağlamıştır. Eski Yunan, Roma, Bizans ve Osmanlı gibi dört büyük uygarlığın ortak kesişim noktası olan bu coğrafyada hiçbir zaman tek bir kültür kendi başına hükmeden konumunda olamamıştır. Balkanlar konum olarak üç kıtaya yakın olması sebebiyle nispeten önemli bir yeri kapsamaktadır. Asırlar boyunca balkan coğrafyası, bünyesinde birbirinden farklı toplulukları barındıran bir bölge olmuştur. Osmanlıdaki millet sistemi yöntemiyle mezkûr coğrafyada etnik ve dini yönden birbirinden oldukça farklı olan uluslar uzun zamanlar huzur içerisinde, birlikte yaşamışlardır. Tarihte Türk ve Balkan ilişkileri, esas olarak Osmanlı Devleti'nin Balkanlarda çok uzun süre hakimiyet sürmesinden dolayı birbirine bağlı bir şekilde devam etmiş ve bir bütün olarak karşımıza çıkmaktadır. Öyle ki bazı kaynaklarda Balkan kelimesinin kökeninin Türkçe olduğuna dair bilgiler geçmektedir. Kültürel kimliklerin en etken ifadelerinden biri müziktir. Müzik toplumların ferdî yaşantılarını gösterdiği gibi müşterek yaşantılarına da değinen anlamlı bir sanat dalıdır. Nispeten geniş kitlelere ulaşan ve

¹Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı, Çalgı Eğitimi Bölümü, Çalgı Eğitimi Ana Sanat Dalı, Ozcancet06@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5788-4893>.

etki alanına sahip olan bu sanatla halklara ait yaşanmışları ve yaşantıları öğrenmek muhtemeldir. Toplumun duygu durumunu, hassasiyetini ve niteliklerini insanlığa aktaran müzik sanatıdır. Çalışmamızda da balkan coğrafyasının bir ülkesi olan Bulgaristan'ın kendi kültür ve geleneğini-folklorunu yansıtan eserlerinin, makam-usûl yönünden tahlil ve tasnîfi yapılmıştır. Bununla birlikte yine aynı ülkenin Osmanlı zamanı ile bağlantılı olan türkü formunda eserlerinin de aynı şekilde tahlil ve tasnifi yapılarak veriler tablo üzerinde sunulmuştur. Çalışmamız sonunda ortaya çıkan verilerin mukayeseli karşılaştırması yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Müzik, makam, usûl, tasnif, mukayese.

AN ANALYSIS OF BULGARIAN MUSIC AND BULGARIAN FOLK SONGS IN TERMS OF MAKAM AND USÛL

ABSTRACT

The region known today as the Balkans is home to so many different peoples that this has given rise to a wide variety of cultural differences. As the common intersection point of four great civilizations Empire Greece, Rome, Byzantium, and the Ottoman Empire this geography has never been dominated by a single culture. Due to its proximity to three continents, the Balkans occupy a relatively important position. For centuries, the Balkans have been a region that has accommodated many different communities. Thanks to the millet system of the Ottoman Empire, nations that were quite different from each other in terms of ethnicity and religion lived together in peace for a long time in this region. Historically, Turkish-Balkan relations have been intertwined and presented as a whole, mainly due to the Ottoman Empire's long-standing dominance in the Balkans. So much so that to some sources mention that the origin of the word “Balkan” is Turkish. Music is one of the most influential expressions of cultural identity. Music is a meaningful art form that reflects both the individual lives of societies and their shared experiences. It is possible to learn about the experiences and lives of people through this art form, which reaches relatively large audiences and has a wide sphere of influence. Music is an art form that conveys the emotional state, sensitivities, and qualities of a society to humanity. In our study, we analyzed and classified works reflecting the culture, traditions, and folklore of Bulgaria, a country in the Balkan region, in terms of their modes and rhythms. In addition, we analyzed and classified works in the form of folk songs connected to the Ottoman period in the same country

and presented the data in a table. At the end of our study, a comparative analysis of the resulting data was performed.

Keywords: Music, makam, usûl, classification, comparison.

GİRİŞ

Eski Yunan, Roma, Bizans ve Osmanlı gibi dört büyük uygarlığın kesişme noktası olan balkan coğrafyası, muhtelif kültürlerin buluştuğu, çatıştığı, zaman zaman kaynaştığı ama bununla birlikte hiçbir zaman tek bir kültürün kendi başına egemen olamadığı bir coğrafya ve sınır bölgesidir. Balkan coğrafyası o kadar çok millet barındırmaktadır ki içindeki kültürel çeşitlilik kendi sakinlerinin bile farkına varamayacakları bir hâl almıştır (Kapancıgil, 2018: 163).

Balkan coğrafyası konum itibariyle üç kıtaya da yakınlığından dolayı oldukça mühim bir yeri kapsamaktadır. Öyle ki Avrupa ülkelerine geçiş yolu üzerinde, Asya'nın bitişiğinde ve Afrika'ya yakınlığı sebebiyle çok eski zamanlardan beri dünyaya yön veren imparatorlukların buluştuğu ve mücadele ettiği cazibeli bir fetih bölgesi durumuna gelmiştir. Bundan dolayı stratejik önem olarak son derece mühim bir konumdadır. Balkan toprakları, kuzeyde Tuna nehri ve Sava Irmağı, güneyde Akdeniz ve doğuda Karadeniz, güneydoğuda Ege Denizi, güneybatıda İon Denizi ve Akdeniz ile çevrilidir (Kapancıgil, 2018: 164).

Balkan coğrafyası asırlar boyunca bünyesinde muhtelif toplulukları barındıran bir bölge olmuştur. Osmanlı millet sistemi yapısıyla bu coğrafyada etnik ve dini yönden birbirinden oldukça farklı olan milletler uzun zamanlar barış içerisinde, beraber yaşamışlardır. Mezkûr halklar; Müslüman, Hristiyan ve Yahudi dini kimlikleriyle birlikte Türk, Boşnak, Bulgar, Sırp, Arnavut, Rum ve Hırvat gibi büyük bir bölümü farklı ırklara bağlı toplumlardır (Yıldırım, 2012: 76).

Tarihte Türk ve Balkan ilişkilerine odaklandığımızda, genel olarak birbirine bağlı bir hâl almış olan ayrılmaz bir bütün karşımıza çıkmaktadır. Zira Balkan kelimesinin kökeni dahi Türkçedir. Balkan kelimesi Türkçede “dağlık, sıra dağ” anlamlarını karşılamaktadır. Kaynaklara göre Türkler VI. Yüzyılla birlikte Balkanlara yerleşmeye başlamış ve bu bölgeyi yurt edinmişlerdir (Uzunçarşılı, 1987:161).

Kaynaklarda Türklerin balkanlara ilk olarak VI. yüzyılda yerleştiği geçse de bu yerleşimlerin daha çok küçük topluluklar halinde olduğu, toplu yerleşmelerin 1260 yıllarında başladığı kabul edilmektedir. Kuzey Karadeniz üzerinden balkan coğrafyasına gelen Türk obaları genel olarak

Hristiyanlığı kabul etse de Anadolu'dan gelen Türkler İslamiyet'i terk etmemiş ve kültürlerini aynı şekilde burada da yaşamışlardır (Sancaktar, 2011: 27-47).

Balkanlara yerleşen Müslüman- Türk halklar, beraberlerinde Anadolu-İslam kültürünü, mimarisini ve el sanatlarını, Türk Orta Asya-Anadolu Kültür ve Geleneğini, Folklorunu Rumeli topraklarıyla buluşturmışlardır. Bölgenin yerel halkı ile sıkı ilişkiler kurmuşlar ve bu ilişkiler ticaretle sınırlı kalmamıştır. Bu göçlerle birlikte balkan coğrafyasının sosyal ve kültürel yapısında önemli gelişmeler olmuştur. Bugün hala var olan kültür mirasının önemli bir kısmı o dönemde inşa edilmiştir. Günlük hayatımızın vazgeçilmezlerinden olan yeme-içme, giyim-kuşam, adet ve gelenek gibi temel unsurlar bölgenin şarkı-türkülerine ve ata sözlerine kadar halkın hayatına girmiş, etkileşimde bulunmuş ve mühim bir yer tutmuştur (Kaçar Yahya, 2008: 219).

Günümüzde Balkanlarda hâlâ birçok devlet Türk kültürünün etkileriyle yaşamaktadır. Bu devletler arasında özellikle Bosna Hersek ve Makedonya Türk etkisinin yoğun olarak hissedildiği ülkelerdir. Bu ülkelerdeki yaşayan insanların bir kısmı Osmanlıdan sonra Hristiyanlıktan Müslümanlığa geçmiştir. Halaçoğlu, Balkanlarda muhtelif birçok kimlik ve kültürün olduğunu ve Türklerin Balkan kültürüne en çok katkı sağlayan milletlerin başında geldiğini söylemektedir. Öyle ki Türk mâni ve türkülerinde bu durum oldukça fazla dile getirilmiştir. Halk ağzıyla söylenen eserler var olduğu sürece bölgedeki Türk gerçeği her zaman devam edecektir (Halaçoğlu 2006, aktaran Buse Doğan, 2019:11).

Osmanlıda Balkan coğrafyasına aynı zamanda Rumeli'de denmektedir. Rumeli Osmanlının Avrupa kıtasındaki bulunan ismidir. Bugün Rumeli'nde bağımsızlığını kazanan devletler şunlardır; Bosna Hersek, Bulgaristan, Yunanistan, Sırbistan, Karadağ, Hırvatistan, Arnavutluk, Makedonya, Slovenya, Kosova, Macaristan. Çok uzun bir süre Osmanlı egemenliğinde bulunan Rumeli coğrafyasının Osmanlı Devleti müzik kültürü ile bulunan ilişkisi yadsınamaz bir gerçektir. Müzik özelinde oldukça derin köklerde bulunan bu ilişkiyle birlikte ciddi bir kültürel etkileşim mirası da günümüze kadar gelmiştir.

Kültürel kimliklerin en etkili ibarelerinden biri müziktir. Müzik toplumların bireysel yaşantılarını anlattığı gibi toplumsal yaşantılarına da değinen mühim bir sanat dalıdır. Oldukça geniş kitlelere ulaşan ve etki alanına sahip olan bu sanatla o halka ait yaşanmışları ve yaşantıları öğrenmek mümkündür. Toplumun duygu durumunu, duyarlılıklarını ve özelliklerini aksettiren müzik sanatıdır (Kaçar Yahya, 2008: 219).

Bu çalışmada da Balkan coğrafyasının bir ülkesi olan Bulgaristan'ın kendi kültür ve geleneğini-folklorunu yansıtan eserlerinin, makam-usûl yönünden tahlil ve tasnifi yapılmıştır. Bununla birlikte yine aynı ülkenin Osmanlı dönemi ile ilgili olan türkü formunda eserlerinin de aynı şekilde tahlil ve tasnifi yapılarak veriler tablo üzerinde sunulmuştur. Çalışma sonunda ortaya çıkan verilerin mukayeseli karşılaştırması yapılmıştır.

Bulgaristan halk müziğinin ortaya çıkmasında özellikle belli başlı bölgeler ön plana çıkmaktadır. Birçok araştırmacı Bulgaristan'ın kendi müziğini Trakya kültüründen aldığı müzikal faktörlerle ortaya çıkardığını savunur. Bununla ilgili Nikolai Kaufman (1967:4) Bulgar iki sesli şarkı söylemenin Trakya-İlirya kültürü ile bağlantılı olduğunu söylerken, Bulgar folklorü ve etnomüzikolojisi alanında mühim bir isim olan Elena Stoin ise şarkı geleneklerini Trakya, Ege ve Vardar Makedonya'sının ilk yerleşimcilerinden esinlenerek oluşturduklarını belirtir (Taşkiran: 2023, 22).

Bulgaristan'da Osmanlı Devleti zamanında Türkler, Yahudiler, Rumlar ve Ermeniler ile çok kültürlü bir toplum yapısı oluştu. Bu dönemde Osmanlı müzik kültürünün ve Türk çalgı geleneğinin ülkede yayılmasıyla birlikte kökleri Batı Asya'ya dayanan tapan, zurna, tambura ve kaval gibi bazı çalgılar Osmanlı Devleti'nin bölgede ilerlemesiyle birlikte Balkanlar ve Bulgaristan'a getirildi (Rice, 1994: 22). Bununla birlikte klarnet ve keman da 19. yüzyılın ikinci yarısıyla birlikte Bulgaristan'a getirildi. Ayrıca Makedonya ve Pomakların yaşadığı bölgede yaygın olarak kullanılan zurna, Türklerle birlikte Bulgaristan'da kullanılmaya başlandı (Kremenliev, 1952: 141).

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada amaç, balkan coğrafyası ülkelerinden olan Bulgaristan'ın gelenek, kültür ve folklorunu yansıtan eserlerine ve Osmanlı Devleti zamanından beri orada yaşayan Türklerin kültür ve geleneğini yansıtan Türkü formundaki eserlerine odaklanmaktır. Bu çalışmanın amacı, tahlil ve tasnifi yapılan eserleri, makam ve usûl yönünden mukayeseli olarak irdeledikten sonra, Osmanlıdan günümüze Bulgaristan mûsikîsinin nasıl bir yol aldığı, mûsikîlerin birbirinden ne şekilde etkilendiği, kullanılan çalgıların değişip değişmediği konularına dair Bulgaristan mûsikîsi özelinde bir sonuca varmaktır. Balkanlar, asırlar boyunca Türk egemenliği altında kalmıştır. Bu yüzden her noktasında Türk etkisini görmek muhtemeldir. Balkanların kültürünü, folklorunu içeren eserleri tahlil ederek Türk müziği makam ve usûllerinin bu mûsikîyi ne derecede etkilendiğini tespit etmek amaçlanmıştır.

Araştırmanın Önemi

Bir toplumun kültür, gelenek ve folklorunu en iyi yansıtan sanat dallarından biri müziktir. Müzik ile toplumlara dair birçok özelliği öğrenebilir, onların kültürel kimliklerine, geleneklerine, yeme-içme, giyim-kuşam olarak adetlerine vâkıf olabiliriz. Bu çalışmada da Bulgaristan mûsikîsine dair seçilen ve mukayeseli olarak irdelenen eserlerle birlikte, oranın yerli halkı ve Türk göçmenlerin kültürel kimliklerine dair veriler elde edilmektedir. Bununla birlikte hem yerli halkın mûsikîsi hem de Osmanlı zamanı ile bağlantılı Türk mûsikîsinin birlikte mukayeseli olarak karşılaştırıldığı bir çalışmaya rastlanılmadığı için çalışma önem arz etmektedir. Bu bağlamda çalışmanın akademik literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Problem Durumu

Bir Balkan ülkesi olan Bulgaristan topraklarında bugün hem kendi yerel halkının mûsikîsi hem de Osmanlıdan günümüze orada yaşayan Türk halkının mûsikîsi yaşamaktadır. Literatür tarandığında Rumeli türkûleri kapsamında muhtelif çalışmalar olduğu görülmektedir. Ancak Bulgaristan topraklarında yaşayan iki farklı halkın mûsikîsinin mukayeseli olarak karşılaştırıldığı ve geçen zaman içerisinde birbirlerini ne şekilde etkilediklerini gösteren bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Bu bağlamda hazırlanan çalışmada aynı topraklarda var olan iki farklı halkın mûsikîsi irdelenmiş, mukayese edilmiştir. Bu çalışmanın problem cümlesini “Bulgaristan topraklarında var olan iki farklı halkın mûsikîsinin birbirleri üzerindeki etkileri nelerdir?” sorusu oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda;

- 1-) Bulgaristan’ın kültür, gelenek ve folklorunu yansıtan mûsikîsinde ve orada yaşayan Türk halkının mûsikîsinde kullanılan makam ve usûller nelerdir?
- 2-) İki farklı halkın mûsikîsinin geçen süre içerisinde makam ve usûl yönünden birbirleri üzerindeki etkileri nasıldır? Alt problemlerine yanıt aranmaktadır.

Evren, Örneklem ve Sınırlılıklar

Araştırmamızın evrenini; Bulgaristan topraklarında icrâ edilen muhtelif mûsikî tarzlarının tümü oluştururken, örneklemine ise; Bulgaristan’ın kendi yerli halkının kültür, gelenek ve folklorunu yansıtan mûsikîsi ve orada yaşayan Türk göçmenlerin mûsikîsi oluşturmaktadır. Günümüzde icrâ edilen çok farklı mûsikî türleri vardır. Her halkın kendi kültürel kimliğini yansıtan mûsikîsi olduğu gibi bunların dışında popüler kültürle birlikte zamana göre baş gösteren ve rağbet gören

müzik türleri de vardır. Çalışmamız, Bulgaristan yerli halkının mûsikîsi ve orada yaşayan-yaşamış olan Türklerin mûsikîlerinin tahlil edilmesiyle sınırlandırılmıştır.

METODOLOJİ

Çalışmamız nitel bir yaklaşım yöntemiyle hazırlanmıştır. Genel bağlamda literatür taraması yapılarak konu ile ilgili mevcut kaynaklar bütünüyle taranmış ve betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Bulgaristan mûsikîsi ve orada yaşan Türk halkının musikisi üzerine yapılan bilimsel çalışmalar, makaleler, tezler ve kitaplar içerik analizi kapsamında irdelenmiş ve konu ile ilgili önemli veriler değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Çalışmamızda konu ile ilgili yazılı ve işitsel kaynaklar tarandıktan sonra, ilk olarak Bulgaristan yerli halkının musikisi ve Türk halkının mûsikîsi üzerine veriler toplanmış, daha sonra tahlil edilecek notalar belirlenmiş ve karşılaştırmalı mukayeseleri yapılmıştır. Bulgaristan musikisi kapsamında çalışılan eserler “Folk Music From Bulgaria”² kitabından istifade edilerek tahlil ve tasnifi yapılmıştır. Bununla birlikte Bulgaristan türkûleri kapsamında çalışılan eserlerin temini için ise TRT arşivlerine, internet arşivlerine ve özel arşivlere ulaşılmıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmamız kapsamında iki farklı halkın kültür, gelenek ve folklorunu yansıtan eserler seçilmiştir. Bu eserlerin notaları ve ses kayıtları internet ortamında bulunarak tahlil ve tasnifi yapıldıktan sonra karşılaştırmalı mukayeseleri yapılmıştır.

YÖNTEM

Bulgaristan mûsikîsinin ve Bulgaristan türkûlerinin makam ve usûl yönünden tasnif edilerek karşılaştırmalı mukayeselerinin yapıldığı bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Doküman analizinde literatürdeki bulunan kayıt ve belgeler tahlil edilerek veri elde edilmektedir. Buna ek olarak doküman analizi belli bir hedef doğrultusunda o hedefe yönelik kaynakları toplama, okuma, not alma ve yorumlama işlemlerini içermektedir. Başka bir şekilde ifade etmek gerekirse doküman analizi; basılı ve elektronik unsurların tahlil edilmesi ve yorumlanması sürecinde ortaya çıkan bir dizi işlemdir (Yıldırım ve

² “Folk Music From Bulgaria” (Hans Baken, 2007).

Şimşek, 2013: 189). Bununla birlikte çalışılan bu zaman dilimi, resmi ya da özel kayıtların toplanması, sistemli şekilde tahlil edilmesi ve yorumlanma sürecidir. Çalışmamızda “Folk Music From Bulgaria” kitabında bulunan Bulgaristan’ın kültür, gelenek ve folklorunu yansıtan 94 eser ve Bulgaristan Türklerine ait olan 51 adet türkünün makam ve usûl yönünden tasnif ve mukayesesi yapılmıştır. Eserlerin makam-usûl yönünden tahlilleri içerik analizi tekniği ile yapılmıştır (Sak, Şahin Sak, Öneren Şendil ve Nas, 2021: 230).

BULGULAR

Kendine has merkez perde ya da bölgeleri, çeşnisi veya çeşnileri, birbiri ile doğrudan ya da dolaylı olarak ilişkileri olan perdeleri, aralıkları, seyir özellikleri olan, yine kendine mahsus duygu ve hissiyatı ile insan ruhundan doğan küçük ya da büyük ses örüntülerine makam denir (Gönül, 2023: 304).

Vuruş zamanları birbirine denk olan veya olmayan, kuvvetli, yarı kuvvetli ve zayıf zamanlardan oluşan ritim kalıplarına usûl denir. İcrâ edilen müzik ne türde olursa olsun bir ezgisel motifin meydana gelebilmesi için iki birim vuruş değerinde süreye ihtiyaç vardır. Bununla birlikte bir vuruşlu bir ezgi olamayacağı gibi bir vuruşlu bir usulünde olamayacağı sonucuna varabiliriz (Yahya Kaçar, 2009: 24). İsmail Hakkı Özkan ise usûlü “zamanın kalıplaşmış halidir” şeklinde tanımlamıştır (Özkan, 2006: 606).

Ritim, genellikle kısa olmakla birlikte farklı uzunluktaki hareketlerin, zamanların, olguların, belirlenmiş veya doğal devirler durumunda uyumlu olarak tekrarlanmasıdır. Mûsikide ritim: birbirine eşit olan veya olmayan, başlangıcı ve sonu belirlenmiş olan, bir bütünü meydana getirecek şekilde kurallı olarak seyrine devam eden parçaların düzeni ve uyumudur (Gönül, 2023: 85).

Bu bölümde ilk olarak “Folk Music From Bulgaria” kitabında bulunan 94 eserin makam ve usûl yönünden tasnifi yapılmış, ardından Bulgaristan’da yaşayan Türklere ait olan 51 türkünün makam ve usûl yönünden tasnifi yapılmıştır. Eserlerin tasnifi iki farklı tablo üzerinde gösterilmiştir. Tablolarda kullanılan makam ve usûllerin belirlenmiş ve elde edilen bulgular tablo sonlarında açıklanmıştır. En sonda ise Bulgaristan folk müziğinde ve Bulgaristan Türklerinin türkülerinde kullanılan makam ve usûllerin birbirleri üzerindeki etkileri mukayeseli olarak irdelenmiştir.

Eserler	Makam	Usûl
1- Aleni Zvezdi	Nihavend	7/8 (Devri Hindi)
2- Bavno Horo	Hicâz	7/8 (Devri Hindi)
3- Breteska Râcenika	Bûseli-Kürdî	7/8 (Devri Turan)
4- Buen Vjatâr Vee	Nihavend	4/4 (Nim Sofyan)
5- Bučimiš	Nihavend	15/8 (Raksan)
6- Buenek	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
7- Čerkesko Horo	Rast-Hicâz	9/8 (Aksak)
8- Čekurjankino Horo	Bûselik-Hicâz	7/8 (Devri Turan)
9- Četvorno Horo	Nihavend	7/8 (Devri Turan)
10- Conkinata	Segâh	5/8 (Türk Aksağı)
11- Čukanoto	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
12- Dajčovo horo	Rast-Hicâz	9/8 (Aksak)
13- Dajčovo horo 2	Rast-Hicâz	9/8 (Aksak)
14- Danec	Rast-Nihavend	2/4-3/4 (Nim Sofyan- Semâi)
15- Deninka	Hicâz	7/8 (Devri Turan)
16- Djado Mitjovata	Nihavend	2/4 (Nim Sofyan)
17- Dobrudžanska pandela	Rast	2/4 (Nim Sofyan)
18- Dobrudžanska Tropanka	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
19- Dobrudžanska Ženska Râka	Rast ve Bûselik çeşnisi	2/4 (Nim Sofyan)
20- Dobrudžanski Râčenik	Rast	7/8 (Devri Turan)
21- Dobrudžansko horo	Bûselik-Rast	2/4 (Nim Sofyan)
22- Dospatsko horo	Nihavend	7/8 (Devri Hindi)
23- Dvaždi triždi	Rast	5/8-9/8 (Türk Aksağı-Aksak)
24- Džinovsko Horo	Bûselik ve Rast Çeşnisi	2/4 (Nim Sofyan)
25- Džinovsko Horo 1	Rast Çeşni	2/4 (Nim Sofyan)
26- Ekizlijsko Horo	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
27- Elenino Horo	Rast-Hicaz	7/8 (Devri Turan)
28- Elenino horo 1	Hicâz-Rast	11/8 (Tek Vuruş)
29- Eleno mome -horo	Segâh	7/8 (Devri Turan)
30- Graovski Melodij	Hicâz	4/4 (Sofyan)
31- Gankino Horo	Nikriz-Hicaz-Rast	11/8 (Tek Vuruş)
32- Graovsko Horo #1	Hicâz	2/4 (Nim Sofyan)
33- Graovsko Horo #2	Segâh-Hicâz- Rast	2/4 (Nim Sofyan)
34- Pesen za novoto selo	Nihavend	2/4 (Nim Sofyan)
35- Imala Majka	Nihavend	7/8 (Devri Hindi)
36- Indže prez gora vârvêše	Nihavend	2/4 (Nim Sofyan)
37- Ispajče	Nihavend-Hicâz	13/8 – 11/8 (Nim Evsat-Tek Vuruş)
38- Jankinata	Bûselik	11/8 (Tek Vuruş)
39- Karamfil	Bûselik	7/8 (Devri Hindi)
40- Katerino mome	Hicâz	2/4 (Nim Sofyan)
41- Kopanica #1	Rast	11/8 (Tek Vuruş)
42- Kopanica #2	Bûselik	11/8 (Tek Vuruş)
43- Kopanica (Krivo Horo)	Hicâz	11/8 (Tek Vuruş)
44- Kopanica	Bûselik	11/8 (Tek Vuruş)
45- Krajdunavsko horo	Nikriz-Nihavend	2/4 (Nim Sofyan)
46- Krivo Horo (Šopsko Horo)	Bûselik	9/8-11/8 (Aksak-Tek Vuruş)
47- Krivo Horo	Hicâz-Rast	11/8 (Tek vuruş)
48- Krivo Ihtimansko horo	Bûselik	8/8-9/8-13/8 (Düyek-Aksak-Nim Evsat)
49- Kulsko horo	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
50- Kutsai Kutsai Mome	Bûselik	7/8 (Devri Turan)
51- Mališevsko Horo	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
52- Mari, Marijko	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)

53- Mâžko čedo	Bûselik	7/8 (Devri Hindi)
54- Minka	Bûselik	7/8 (Devri Hindi)
55- Na Purt	Nihavend	7/8 (Devri Turan)
56- Naiden Kirov	Bûselik	7/8 (Devri Hindi)
57- Neda Voda	Hicâz	11/8 (Tek Vuruş)
58- Opas #1	Nihavend	2/4 (Nim Sofyan)
59- Opas #2	Rast- Nihavend	2/4 (Nim Sofyan)
60- Pajduška trojka	Bûselik	5/8 (Türk Aksağı)
61- Pajduško Horo #2	Hicâz	5/8 (Türk Aksağı)
62- Pajduško Horo #1	Rast-Nihavend	5/8 (Türk Aksağı)
63- Panagjursko horo	Bûselik	7/8 (Devri Hindi)
64- Pazardžijska lesa	Kürdi	11/8 (Tek Vuruş)
65- - Pravo Horo #1	Hicâz	2/4 (Nim Sofyan)
66- Pravo Horo #2	Rast	2/4 (Nim Sofyan)
67- Pravo Horo #3	Rast	2/4 (Nim Sofyan)
68- Pravo Horo na Pesenta	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
69- Pravo Lovesko Horo	Rast	2/4 (Nim Sofyan)
70- Pravo Rodopsko Horo	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
71- Pravo Trakijsko Horo	Bûselik-Hicâz	2/4 (Nim Sofyan)
72- Račenitsa	Hicâz	7/8 (Devri Turan)
73- Râka #1	Rast	2/4 (Nim Sofyan)
74- Рѣка #2	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
75- Razloško	Hicâz	11/8 (Tek Vuruş)
76- Razloško -Fortsetzung	Hicâz	11/8 (Tek Vuruş)
77- Razvivaj, Dobro	Bûselik	8/8 (Müsemmen)
78- Rusi Kusi	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
79- Sborenka #1	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
80- Sborenka #2	Bûselik-Rast	2/4 (Nim Sofyan)
81- Sborenka #3	Rast-Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
82- Širto #1	Rast-Bûselik	7/8 (Devri Hindi)
83- Slivensko horo	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
84- Srebranski dance	Rast	2/4 (Nim Sofyan)
85- Šumarsko	Rast	7/8 (Devri Hindi)
86- Svornato – horo	Nihavend	9/8 (Aksak)
87- Talima #2	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
88- Talima #3	Bûselik	2/4 (Nim Sofyan)
89- Talima #1	Rast	2/4 (Nim Sofyan)
90- Zemenska râčenica	Bûselik	7/8 (Devri Turan)
91- Varnenski Predsvatben Tans	Bûselik- Rast	9/8 (Aksak-Evfer)
92- Vlaško	Hicâz	2/4 (Nim Sofyan)
93- Vlaško Fortsetzung	Rast	2/4 (Nim Sofyan)
94- Vračanska Râčenica	Rast-Hicâz	7/8 (Devri Turan)

Tablo 1. Bulgaristan Halk Müziğinden Örnekler (Baken, 2007).

Yukarıdaki tabloda “Folk Music From Bulgaria” kitabında bulunan 94 eserin makam ve usûl yönünden tasnifi yapılmıştır. Buna göre tahlil edilen eserlerde kullanılan makamlar;

12 adet Nihavend, 13 Hicâz, 12 Rast, 30 Bûselik, 2 Segâh ve 1 Kürdi makamıdır. Ayrıca birden fazla makamın tespit edildiği eserler de vardır. İki makam olanlar; Bûselik Başlayıp Kürdi biten 1, Bûselik -Hicâz 2, Bûselik-Rast 7, Rast-Hicâz 7, Rast-Nihavend 3, Nihavend-Hicâz 1, Nikriz-Nihavend 1’dir. Üç makam olanlar; Nikriz-Hicâz-Rast ve Segâh-Hicâz-Rast’tır.

Tablodaki eserlerde kullanılan usuller şöyledir;

Nim Sofyan usulü 42, Semâi usulü 1, Sofyan 2, Türk Aksağı 5, Devri Hindi 12, Devri Turan 11, Düyek 1, Müsemmen 1, Aksak 8, Evfer 1, Tek Vuruş 14, Nim Evsat 2, Raksan 1'dir. Ayrıca 5 eserde birden fazla usûl kullanılmıştır.

Bulgaristan folk müziği bağlamında tahlil edilen kayıtların genelinde klarnet, saksafon, büyük davul, gitar ve yaylı çalgıların (keman, çello, kontrbas) kullanımının oldukça fazla olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında akordeon ve gayda kullanımı da oldukça yaygındır. Akordeon ve gaydayı Bulgaristan folk müziğinde baş çalgı olarak değerlendirmek yanlış olmayacaktır. Ayrıca ud, darbuka ve kaval gibi sazlarda Bulgaristan folk müziğinde kullanılan sazlardır.

ESERLER	MAKAM	USÛL
1- Aç Aç Kolların Gel Gel Yanıma	Rast	2/4-6/8 (Nim Sofyan-Yürük Semâi)
2- Adım Adım Hak Yoluna Varayım	Karcıgar	9/8 (Aksak-Raks Akşağı)
3- Al Bir Mum Yak	Hicâz	8/8 (Düyek)
4- Altın Tabakta Vişne	Hüseyinî	9/8 (Aksak)
5- Anne Beni Evlendir	Uzzâl	9/8 (Aksak)
6- Annem Beni Neni Dedi Salladı	Araban	7/8 (Devri Hindi)
7- Arabaya Taş Koydum	Segâh	4/4 (Sofyan)
8- Ateşim Yanmadan Dumanım Tüter	Pençgâh	8/8 (Düyek)
9- Ayna Attım Çayıra	Hüseyinî	4/4 (Sofyan)
10- Bağdat'tan Gelemedim	Nikriz	4/4 (Sofyan)
11- Bahçelerde Sarımsak	Necid Hüseyinî	2/4 (Nim Sofyan)
12- Ben İslimye'ye Varmayayım Mı?	Hüseyinî Kürdî	6/4 (Sengin Semâi)
13- Ben Yeni Pazara Varayım	Necid Hüseyinî	2/4 (Nim Sofyan)
14- Benim Yeleğim Gibi	Necid Hüseyinî	9/8 (Aksak)
15- Bir Çift Turna Gelir	Hümâyun	8/8 (Düyek)
16- Bizim Değirmenler	Uzzâl	9/8 (Aksak)
17- Bu Şumnu'nun İçlerinde	Gülizâr	9/8 (Aksak)
18- Çaya İner Gezerim	Hicâzkâr	8/8 (Düyek)
19- Deli Bekir'in Avlusunda	Segâh	7/8 (Devri Hindi)
20- Dere Kenarında Anam	Beyâti	9/8 (Aksak)
21- Dut Dbinde Yatarım	Hüseyinî Kürdî	4/4 (Sofyan)
22- Elifin Hecesi yok	Uşşak	9/8 (Aksak)
23- Evimizin Önü Duttur Geçilmez	Bûselik Kürdi	9/8 (Aksak)
24- Evlerine Vara Gele Usandım	Uşşak	5/8 (Türk Aksağı)
25- Gel Gönül Mülküne Gir	Uşşak	8/8 (Düyek)
26- İmelerin	Gerdâniye	4/4 (Sofyan)
27- İndim Yârin Bahçesine	Segâh	9/8 (Aksak)
28- Irmak Da Kenarında Bir Kuru Meşe	Muhayyer Kürdî	4/4 (Sofyan)
29- Kale Kaleden Üce	Hüzzam	4/4 (Sofyan)
30- Kır Beygirim Anlatalım	Bûselik	9/8 (Raks Aksağı)

31- Küçük Beyin Avlusunda (Feridem)	Kürdî	9/8 (Aksak)
32- Masa Üstünde Tekne (Bilalim)	Kürdî	8/8 (Düyek)
33- Mavi De Giymiş Allandır	Hicâz	8/8 (Düyek)
34- Mezarımı Kızlar Kazsın	Uzzâl	4/4 (Sofyan)
35- Nuriyem (Fistan Biçtim Dar Geldi)	Pençgâh	4/4 (Sofyan)
36- O Şumnu'nun Taşlarını (Saniye'm)	Karcıgar	9/8 (Aksak)
37- O Yazmanın Kenarı	Bûselik Kürdi	4/4 (Sofyan)
38- Seni Seni Yarım	Bûselik	9/8 (Raks Aksağı)
39- Senin Adın Gülpembe	Uzzâl	4/4 (Sofyan)
40- Sevdığım Ceylanın Gözleri Kare	Hicâz	4/4 (Sofyan)
41- Sevdığım Küçük Yaşta	Kürdî-Nihavend	4/4 (Sofyan)
42- Şimşir Pınarın Kilidi	Beyati Araban	4/4 (Sofyan)
43- Şişede Baade Durmaz	Hümâyun	8/8 (Düyek)
44- Şu Arda'nın Boylarında	Segâh	9/8 (Raks Aksağı)
45- Şu Karşiki Dağda Fenerim Yanar	Segâh	4/4 (Sofyan)
46- Susuz Köy Başlarında Hilmiyem	Araban	4/4 (Sofyan)
47- Tabaklarda Temene	Hümâyun	9/8 (Aksak)
48- Varın Bakın Benim Bacam Tüter Mi	Gülizar	9/8 (Aksak)
49- Yavrumdan Ayrıldım	Segâh	4/4 (Sofyan)
50- Yeşil Kurbağalar Öter Göllerde	Hüseynî	8/8 (Düyek)
51- Yüksek Tepede Harman Tozu	Hüseynî Kürdi	4/4 (Sofyan)

Tablo 2. Bulgaristan Türklerine ait türkülerden örnekler.

Yukarıdaki tabloda literatürde nota veya ses kaydı veya her ikisi de bulunan 51 tane Bulgaristan Türklerine ait türkülerin makam ve usûl yönünden tasnifi yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre Bulgaristan türkülerinde kullanılan makamlar;

Rast 1, Karcıgar 2, Hicâz 3, Hüseyinî 3, Uzzâl 4, Araban 2, Segâh 6, Pençgâh 2, Nikriz 1, Necid Hüseyinî 3, Hümâyun 3, Gülizâr 2, Hicâzkâr 1, Beyati 1, Uşşak 3, Gerdâniye 1, Muhayyer Kürdî 1, Hüzam 1, Bûselik 2, Kürdi 2, Beyati Araban 1, Hüseyinî başlayıp Kürdi biten 3, Bûselik başlayıp Kürdî biten 2, Kürdî başlayıp Nihavend biten 1.

Türkülerde kullanılan usuller;

Nim Sofyan usulü 3, Sofyan 18, Türk Aksağı 1, Yürük Semâi 1, Sengin Semâi 1, Devri Hindi 2, Düyek 9, Aksak 14, Raks Aksağı 4' tür. Ayrıca iki türküde birden fazla usûl kullanılmıştır.

Bulgaristan türkülerinde Türk Müziği sazlarının kullanımının (bağlama, kanun, ney, darbuka, bendir) daha yaygın olduğu tespit edilmiştir. Batı çalgısı olarak klarnet ve kemanında icralarda tercih edildiği tespit edilmiştir.

Yapılan incelemeler sonunda Bulgaristan müziği kapsamında tahlil edilen 94 eserde 7 farklı Türk müziği makamı kullanımı tespit edilmiştir. Bunları en fazla kullanılanı en aza doğru sıralayacak olursak;

- Bûselik
- Hicâz
- Nihavend
- Rast
- Segâh
- Kürdi
- Nikriz'dir

Bulgaristan türküleri kapsamında incelenen 51 eserde ise 24 farklı Türk müziği makamı kullanımı tespit edilmiştir. Makamlar fazla kullanılanı en aza doğru şöyledir;

- Segâh
- Uzzâl
- Hicâz
- Hümâyûn
- Hüseyî
- Necid Hüseyî
- Hüseyî Kürdî
- Uşşak
- Gülizar
- Karcığâr
- Araban
- Pençgâh
- Bûselik
- Kürdî
- Bûselik Kürdî
- Rast
- Nikriz
- Hicâzkâr

- Beyâti
- Gerdâniye
- Muhayyer Kürdî
- Hüz zam
- Beyâti Araban
- Kürdî Nihavend

Mukayese: Yukarıdaki verilere göre Bulgaristan türkülerindeki makam kullanımının Bulgaristan müziğine oranla çok daha fazla olduğu görülmektedir. Bununla birlikte en fazla kullanılan ilk üç makama odaklanacak olursak; Bulgaristan müziğinde Bûselik ve Nihavend makamları daha hakimken, türkülerde Segâh ve Uzzal makamları en fazla kullanılan makamlardır. Burada dikkat çeken Hicâz makamıdır. Hicâz makamı her iki bölümde de en fazla kullanılan ilk üç makam arasındadır. Türk müziği temel makamlarından olan Hicâz makamı Türk müziğinin Bulgaristan müziğindeki etkisini gösteren mühim bir makam olarak karşımıza çıkmaktadır. Bulgaristan müziğinde en fazla kullanılan makam olarak karşımıza çıkan Bûselik ve Nihavend makamları türkülerde çok fazla tercih edilmemiştir.

Bulgaristan müziğinde ve Bulgaristan türkülerinde kullanılan makamlar genel bağlamda temel makamlardan oluşmaktadır. Bununla birlikte türkülerde 5 eserde mürekkeb makam kullanımı görülmektedir.

Bulgaristan müziği kapsamında tahlil edilen 94 eserde 13 farklı usûl kullanımı tespit edilmiştir.

Bunlar şöyledir;

- Nim Sofyan
- Tek Vuruş
- Devri Hindi
- Devri Turan
- Aksak
- Türk Aksağı
- Sofyan
- Nim Evsat
- Düyek
- Müsemmen
- Evfer

- Semâi
- Raksan

İncelenen 51 Bulgaristan Türküsünde ise 9 farklı usûl kullanılmıştır. Bu usûller ise sırasıyla şöyledir;

- Sofyan
- Aksak
- Düyek
- Raks Aksağı
- Nim Sofyan
- Devri Hindi
- Türk Aksağı
- Yürük Semâi
- Sengin Semâi

Mukayese: Yapılan incelemelerde, Bulgaristan müziklerinde kullanılan usûl çeşitliliğinin Bulgaristan türkülerine göre daha zengin bir durumda olduğu görülmektedir. Bulgaristan müziğinde ve Bulgaristan türkülerinde kullanılan ortak usûller; Nim Sofyan, Sofyan, Türk Aksağı, Devri Hindi, Düyek, Aksak, şeklindedir. Türk müziğinin küçük usûllerinden olan ve özellikle türkülerde sık kullanılan bu usûllerin Bulgaristan müziğinde de kullanılması bu müzik üzerindeki Türk müziği etkisini göstermektedir. Türkülerde olup Bulgaristan müziğinde olmayan usûller; Yürük Semâi, Sengin Semâi ve Raks Aksağıdır. Bununla birlikte Bulgaristan müziğinde kullanılıp türkülerde olmayan usûller ise Semâi, Devri Turan, Müsemmen, Evfer, Raksan, Tek Vuruş ve Nim Evsat'tır. Burada iki müzik türünde de bulunan ezgi yapılarının usûl farklılıklarını oluşturduğunu söyleyebiliriz. Özellikle Bulgaristan müziğindeki çok çeşitli ezgi yapılarının muhtelif usullerin eserlerde kullanılmasını zemin hazırladığını söyleyebiliriz.

Bulgaristan türkülerini kapsayarak incelenen eserlerde 9 zamanlıya kadar usûl kullanımı tespit edilirken, Bulgaristan müziği olarak incelenen eserlerde 15 zamanlıya kadar usûl kullanımı tespit edilmiştir. Ayrıca her iki tarafta da eserlerde birden fazla usûl kullanımı tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bulgaristan müziği ve Bulgaristan türkülerinin makam ve usûl yönünden incelenmesi başlığı altında bulgular kısmında tablolar kullanılarak veriler oluşturulmuştur. Bu verilerden yola çıkarak;

Bulgaristan müziğinde Türk müziği temel makamlarından 7 tanesinin kullanıldığı ve en fazla tercih edilen makamların Bûselik, Hicâz, Nihâvend ve Rast makamı olduğu,
Bulgaristan müziğinde 15 zamanlıya kadar 13 farklı usûl kullanımının olduğu ve 2, 11 ve 7 zamanlı usûl kullanımının yoğun olduğu,
Bulgaristan türkûleri olarak tahlil edilen 51 türkûde ise 24 farklı Türk müziği makamının kullanıldığı ve bu makamlardan 15 tanesinin temel makamlar ve 9 tanesinin mürekkebek makamlardan oluştuğu,
Bulgaristan türkûlerinde Segâh, Hicâz ailesi ve Hüseyinî gibi makam kullanımlarının daha fazla tercih edildiği,
Bulgaristan türkûlerinde 9 zamanlıya kadar 9 farklı usûl kullanımının olduğu ve daha çok 4, 8 ve 9 zamanlı usûllerin tespit edildiği,
Hicâz makamının iki müzik türünde de yoğun olarak kullanıldığı,
Her iki müzikte de aynı eserde birden fazla usûl ve makam kullanımlarının olduğu,
Bulgaristan müziğinde ve Bulgaristan türkûlerinde küçük usûllerden Nim Sofyan ve Sofyan kullanımının yoğun olduğu,
Bulgaristan müziğinde aksak olarak nitelendirebileceğimiz 7 ve 11 zamanlı usûl kullanımının fazla olduğu türkûlerde ise 9 zamanlı usûl kullanımının yoğun olduğu sonuçlarına varılmıştır.
Bulgaristan müziği kapsamında değerlendirilen 94 eserin kayıtları tahlil edildiğinde akordeon ve gayda kullanımının yoğun olduğu ve bununla birlikte daha çok saksafon, klarnet ve keman, viyola, çello gibi batı sazlarının kullanıldığı, Akordeon ve gayda'nın Bulgar müziğinde öncü çalgılar olduğu,
Bulgaristan türkûlerinde ise bağlama, kanun, ney ve bendir gibi Türk müziği sazlarının kullanımının daha fazla olduğu sonuçlarına varılmıştır.
Çalışmamızın sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda diğer balkan ülkelerinin müziklerinin ve o ülkelerdeki Osmanlıdan bu yana yaşam Türklerin türkûlerinin makam ve usûl yönünden incelenmesi ve mukayeseli olarak karşılaştırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Baken, H. (2007). *Folk Music From Bulgaria*. Amsterdam NL: 6-115. (Erişim Adresi: https://bgko.org/wp-content/uploads/2020/06/Fakebook_Bulgarian_Music.pdf), (Erişim tarihi: 08.11.2025).

- Doğan, E. B. (2019). Osmanlı İmparatorluğu ile birlikte Balkanlarda Türk Halk Müziğinin Varlığı (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gönül, M. (2023). Türk Müziği Solfej- Makam- Usûl- Dikte Alıştırmaları. *Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları*.
- Halaçoğlu, Y. (2006). Sürgünden Soykırıma Ermeni İddiaları. İstanbul: *Babıali Kültür Yayıncılık*.
- Kaçar, Yahya, G. (2008). Rumeli Türküleri. *Erdem*, (51), 218-234.
- Kaçar, Yahya, G. (2009). Türk Mûsikîsi Rehberi. Ankara: *Maya Akademi Yayın Dağıtım Eğitim Danışmanlık*.
- Kapancıgil, İ. (2018). Balkan Ülkelerinin Milli Marşlarının Kültürel ve Müzikal Açından İncelenmesi. *Online Journal Of Music Sciences*, 3 (3), 158-180.
- Kaufman, N. (1968). Bulgarskata Mngoglasna Narodna Pesen. Sofia: *BAN*.
- Kremenliev, B. (1952). Bulgarian-Macedonian Folk Music. London: *University of California Press*.
- Özkan, Hakkı, İ. (2006). Türk Mûsikîsi Nazariyatı ve Usûlleri, Kudüm ve Velvelleri. İstanbul: *Ötüken Neşriyat*.
- Rice, T. (1994). May It Fill Your Soul: Experiencing Bulgarian Music. Chicago: *University of Chicago Press*.
- Sak, R., Sak, Şahin, T. İ., Şendil, Ö. Ç., Nas, E. (2021). Bir Araştırma Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 4/1, 227-250.
- Sancaktar, C. (2011). Balkanlarda Osmanlı Hakimiyeti ve Siyasal Mirası. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 2 (2), 27-47.
- Taşkıran, C. (2023). Bulgar Halk Müziğinin Yeniden Canlanması: Le Mystere Des Voix Bulgares Örneği (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1987). Osmanlı Tarihi. Ankara: *Türk Tarih Kurumu*. 161.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: *Seçkin Yayıncılık*, 189.
- Yıldırım, S. (2012). Balkan Savaşları ve Sonrasındaki Göçlerin Türkiye Nüfusuna Etkileri. *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 8 (16), 75-92.

EXTENDED ABSTRACT

Today, the region known as the Balkans is home to many different ethnic groups. This situation has inevitably led to the emergence of diverse cultural differences. In this geography, which is the common intersection point of four great civilizations Ancient Greece, Rome, Byzantium, and the Ottoman Empire—no single culture has ever been able to dominate the region over other ethnic groups. The Balkan geography represents a very important region due to its proximity to three continents. For a very long time, the Balkan geography has been an area that has accommodated communities that are different from each other in structure. With the Ottoman millet system, nations that were quite different from each other in terms of ethnicity and religion have lived together in peace and harmony for a long time. Historically, Turkish-Balkan relations have been intertwined and considered a unified whole, largely due to the Ottoman Empire's prolonged dominance in the Balkans. Indeed, some sources suggest that the origin of the word “Balkan” is Turkish.

Music is one of the most influential expressions of cultural identity. Music is a meaningful art form that reflects both the individual lives of societies and their shared experiences. It is possible to learn about the experiences and lives of peoples through this art form, which reaches relatively large audiences and has a wide sphere of influence. Music is an art form that conveys the emotional state, sensitivities, and qualities of a society to humanity. The Turks are among the nations that have contributed most to Balkan culture. This situation has been passed down to the present day through Turkish folk songs and ballads, especially through oral culture, i.e., folk songs and ballads. Folk songs and ballads serve as a cultural memory in Turkish-Balkan relations. Furthermore, as long as folk songs and ballads exist, the Turkish influence in the Balkans will continue forever.

In our study, works reflecting the culture, traditions, and folklore of Bulgaria, a country in the Balkan geography, were analyzed and classified in terms of makam and usul. Furthermore, works in the form of folk songs connected to the Ottoman period in the same country were also analyzed and classified in the same way, and the data was presented in a table. At the end of our study, a comparative analysis of the resulting data was performed.

The aim of this research is to focus on the works reflecting the traditions, culture, and folklore of Bulgaria, a country in the Balkan geography, and the works in the Turkish folk song form reflecting the culture and traditions of the Turks who have lived there since Ottoman times. After

analyzing and classifying the works in our study and examining them comparatively in terms of mode and style, we aim to reach a conclusion specific to Bulgarian music regarding how Bulgarian music has progressed from the Ottoman period to the present day, how the music has influenced each other, and whether the instruments used have changed. The Balkans remained under Turkish rule for centuries. Therefore, it is likely to see Turkish influence everywhere. By analyzing works that contain Balkan culture and folklore, the aim is to determine the extent to which Turkish music modes and styles have influenced this music. Music is one of the art forms that reflects a society's culture, traditions, and folklore to humanity. Through music, we can learn many characteristics about societies and become familiar with their cultural identities, traditions, and customs regarding food, drink, and clothing. In this study, data on the cultural identities of the local population and Turkish immigrants is obtained through selected works on Bulgarian music that are examined comparatively. Furthermore, this study is significant because there is no other study that comparatively examines both the music of the local population and Turkish music associated with the Ottoman period. In this context, it is thought that the study could contribute to the field.

As a result of our study, it was determined that 7 of the fundamental makams of Turkish music were used in the 94 pieces examined within the scope of Bulgarian music, and that 13 different rhythms were identified, with 2, 11, and 7-beat rhythms being the most preferred. In the 51 folk songs belonging to the Turks of Bulgaria that were examined, 24 different makams and 9 different rhythms were found to be used, and it was concluded that 4, 8, and 9-beat rhythms were the most preferred.

In the 94 pieces evaluated within the scope of Bulgarian music, it was determined that the accordion, bagpipe, clarinet, saxophone, bass drum, guitar, and string instruments (violin, cello, double bass) were used quite extensively. The results indicate that the accordion and bagpipe are the leading instruments in Bulgarian music. In the recordings of folk songs belonging to the Turks of Bulgaria, it was concluded that Turkish musical instruments (baglama, kanun, ney, darbuka, bendir) were more commonly used, while clarinet and violin, as Western instruments, were also preferred in performances.